

Pojęcia kluczowe: wyrok, TSUE, teoria salda, teoria dwóch kondykcji, Sąd Najwyższy

Łukasz Wydra, Krzysztof Koźmiński

Rozliczenie nieważnej umowy kredytowej w oparciu o teorię salda. Glosa do wyroku TSUE z 19.06.2025 r. w sprawie Lubreczlik, C-396/24

ABSTRAKT

Glosa aprobująco ocenia wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE, Trybunał) z 19.06.2025 r. w tzw. sprawie *Lubreczlik* (C-396/24), dotyczący sposobu rozliczenia upadłego (nieważnego) stosunku prawnego umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego pomiędzy kredytobiorcą i bankiem, w związku z uznaniem postanowień umowy za niedozwolone. Mimo, sygnalizowanych w glosie, wątpliwości towarzyszących orzecznictwu TSUE w tematyce ochrony konsumenckiej, a także praktycznych problemów co do aplikacji tez Trybunału w realiach krajowych, rozstrzyganie o całości wzajemnych roszczeń banku oraz kredytobiorcy w jednym postępowaniu sądowym jest rozsądne, odpowiada racjonalności i ekonomii procesowej. Choć w sentencji glosowanego wyroku TSUE nie odnosi się bezpośrednio do tzw. „teorii salda” ani „teorii dwóch kondykcji”, oczywiste jest, że zanegowana została – jako sprzeczna z dyrektywą 93/13 – dotychczasowa praktyka polskich sądów (powszechnych oraz Sądu Najwyższego) rozstrzygania w odrębnych postępowaniach o wzajemnych roszczeniach konsumenta względem banku oraz banku wobec kredytobiorcy. W tym sensie TSUE potwierdził zastrzeżenia sądu pytającego, że sytuacja, w której przedsiębiorca (bank) ma prawo żądać zwrotu całej nominalnej kwoty udzielonego kredytu, niezależnie od kwoty spłat dokonanych przez konsumenta w wykonaniu tej umowy i niezależnie od pozostałej do spłaty kwoty, jest niebezpieczna dla konsumenta, a także naraża go na dodatkowe koszty. Konsekwencją omawianego judykatu musi być zmiana praktyki rozstrzygania sporów frankowych przez polskie sądy. Co więcej, powrót do „teorii salda” znalazł już potwierdzenie w pierwszych orzeczeniach wydanych po dacie 19.06.2025 r. Glosowane orzeczenie spotkało się również z aprobatą Ministerstwa Sprawiedliwości, ponieważ – w jego ocenie – efektem wyroku będzie ograniczenie liczby spraw sądowych. Jako błędne oraz nieuzasadnione ocenić

należy interpretacje, w świetle których głosowany wyrok miałby rzekomo „jedynie modyfikować teorię dwóch kondycji” czy „wykluczać ją jednostronnie”, zamykając drogę bankom do formułowania roszczenia o zwrot pełnej kwoty. Teorie takie ignorują nie tylko kontekst sprawy, treść uzasadnienia głosowanego wyroku, argumentację Trybunału, ale i wypaczają sens instytucji prawnych (procesowych i materialnoprawnych) oraz podają w wątpliwość aksjologię prawa prywatnego.

I. WPROWADZENIE

Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wydany w dniu 19.06.2025 r. w sprawie *Lubreczlik* (C-396/24), wywołał spore poruszenie medialne, zainspirował do zabrania głosu reprezentantów doktryny oraz komentatorów-przedstawicieli praktyki. Niżej podpisani mają osobistą satysfakcję, bowiem stanowi on potwierdzenie licznych, formułowanych wcześniej przez nas tez – zarówno w przedmiocie optymalnego modelu rozliczeń upadłego¹ stosunku prawnego umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego pomiędzy kredytobiorcą i bankiem², jak i generalnych uwag na temat orzecznictwa TSUE oraz jego oddziaływania na krajowy porządek prawny³.

Podkreślaliśmy m.in., że – rozważając dwa alternatywne, przyjęte w polskiej praktyce orzeczniczej oraz literaturze prawniczej, modele rozliczenia umowy kredytowej, czyli tzw. „teorię salda” albo zasadę „dwóch kondycji” – pierwszy z nich wydaje się bardziej uzasadniony od strony prawnej oraz optymalny z punktu widzenia ekonomii procesowej, a nawet jedynie racjonalny w kontekście efektywności funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości⁴. Sposób rozliczenia, w którym świadczenia nienależne stronom należy rozpatrywać łącznie, a roszczenie o zwrot świadczenia przysługuje ostatecznie tylko tej stronie, która świadczyła więcej, zaś całość wzajemnych roszczeń banku i kredytobiorcy rozstrzygana jest w jednym postępowaniu sądowym – niezmiennie wydaje się nam rozsądny, będąc lepszym zarówno z perspektywy stronom

1 Czyli sytuacji, w której źródło zobowiązania – umowa kredytowa zostaje uznana za nieważną na skutek pozbawienia skuteczności prawnej jej poszczególnych abuzywnych postanowień.

2 Przykładowo: Ł. Wydra, *Teoria salda lepsza od dwóch kondycji*, „Rzeczpospolita” z 2.10.2024 r.

3 M.in.: M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Bankowe kredyty waloryzowane do kursu walut obcych w orzecznictwie sądowym*, Warszawa 2018; M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Otoczenie prawne sektora bankowego w Polsce. Degradacja stanu prawnego oraz jej skutki*, Warszawa 2024; *Procesy frankowe w Polsce po wyroku TSUE w sprawie C-260/18*, red. M. Jabłoński, K. Koźmiński, Warszawa 2020; M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Interwencja legislacyjna jako propozycja rozwiązania problemu tzw. kredytów frankowych: wybrane aspekty teoretyczne i praktyczne*, „Studia Iuridica Stetinensis” 2022/2, s. 141–157; K. Koźmiński, *Bank loans denominated and indexed to foreign currency – a Polish, Ukrainian or Europe-wide problem?*, „Studia Iuridica” 2017/71, s. 117–135; K. Koźmiński, *Trwała bezskuteczność klauzuli abuzywnej. Glosa do uchwały (7) Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21)*, „Monitor Prawa Bankowego” 2023/3, s. 51–64; K. Koźmiński, *Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawach kredytów frankowych – uwagi krytyczne*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2024/4, s. 4–11; K. Koźmiński, *Prawo zamiast ideologii, czyli o wyroku Sądu Najwyższego w sprawie CHF*, „Dziennik Gazeta Prawna” z 20.05.2020 r.

4 Ł. Wydra, *Teoria...*

postępowania, jak i ogółu społeczeństwa potencjalnie zainteresowanego dostępem do sprawnie działającego wymiaru sprawiedliwości. „Teoria salda” pozwala właśnie na rozstrzygnięcie co do dwóch roszczeń w ramach jednego procesu, ograniczając liczbę postępowań sądowych, czas oczekiwania na prawomocne rozstrzygnięcie oraz koszty ich prowadzenia. Biorąc bowiem pod uwagę różnego rodzaju koszty, w tym wydatki poniesione przez każdą ze stron tytułem opłaty sądowej, odsetki doliczane do kwoty głównej roszczenia (rosnące wraz z czasem trwania postępowania sądowego), a także kwoty należne pełnomocnikom – należy stwierdzić, że „teoria salda” oznacza w praktyce oszczędności, również z punktu widzenia konsumenta.

Niejednokrotnie też formułowaliśmy krytyczną ocenę orzecznictwa TSUE w sprawach konsumenckich, które nie tylko stało w sprzeczności z (formalnie tylko deklarowaną) zasadą proporcjonalności, lecz nawet fundamentalnymi dla państwa prawnego zasadami: pewności prawa, zaufania i bezpieczeństwa prawnego, lojalności oraz generalnym zakazem retroakcji – sprzyjając nadużyciom, nadinterpretacjom oraz instrumentalizacji, a nawet skutkując pogorszeniem sytuacji szerokich grup konsumentów⁵. Nie chodzi tu tylko o ocenę postanowień umownych umów kredytowych zawieranych w latach 2006–2009 przez pryzmat kryteriów ukształtowanych w orzecznictwie TSUE w okresie ostatnich kilku lat (istotna zmiana orzecznicza dokonała się dopiero po wyroku TSUE z 3.10.2019 r. w polskiej sprawie Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG). Linia orzecznicza TSUE kształtowała się ponad 10 lat po zawarciu umów kredytowych; zauważalny jest również znaczący „automatyzm orzeczniczy” (bezkrytyczne stosowanie przez sądy orzekające wzorów wyroków, *a priori* przyjmujących wadliwość umowy i jej nieważność). Prowadzi to do wypaczenia konstytucyjnej zasady prawa do sądu oraz ewidentnie niesprawiedliwych rozstrzygnięć, w których sąd stwierdza upadek (nieważność) dawno spłaconej umowy kredytowej, zawartej przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, na podstawie nieobowiązujących wówczas przepisów Kodeksu cywilnego⁶.

Biorąc pod uwagę kolejne – nie tylko daleko idące, niejednokrotnie aspirujące do modyfikacji lub wyłączenia krajowych przepisów rangi ustawowej (w tym kodeksowych)⁷ – orzeczenia TSUE w sprawach kredytowych, można zauważyć istotny problem praktyczny dotyczący wpływu nowych judykatów na procesy w toku i te prawomocnie zakończone. Choć precedensowe orzeczenie TSUE nie jest formalnie przesłanką

5 Tak w: K. Koźmiński, *Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawach kredytów frankowych – uwagi krytyczne*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2024/4, s. 4–11; K. Koźmiński, *Parodia prawa konsumenckiego*, „Rzeczpospolita” z dnia 20.02.2023 r.; M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Otoczenie prawne sektora bankowego w Polsce. Degradacja stanu prawnego oraz jej skutki*, Warszawa 2024, s. 176 i n.

6 Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 6.04.2023 r. (I ACa 605/22), niepubl. Szerzej na ten temat: K. Koźmiński, *Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawach kredytów frankowych – uwagi krytyczne*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2024/4, s. 4–11.

7 Na ten temat m.in.: J. Rudnicki, *Wyrok TSUE w sprawie Dziubak a trendy i zjawiska kształtujące współczesne prawo prywatne (w:)* *Procesy frankowe w Polsce po wyroku TSUE w sprawie C-260/18*, red. M. Jabłoński, K. Koźmiński, Warszawa 2020, s. 98–99.

wznowienia postępowania cywilnego – trudno ignorować fakt, iż wydane w trybie prejudycjalnym rozstrzygnięcie potrafi kardynalnie wpłynąć na sposób stosowania przepisów przez sądy krajowe. Dobrym przykładem jest tu wyrok TSUE z 15.06.2023 r. w sprawie C-520/21, w którym Trybunał rozstrzygnął zagadnienie pociągające za sobą skutki ekonomiczne szacowane na kwotę obejmującą dziesiątki miliardów złotych. Przedmiotem wykładni w tamtej sprawie były ogólne przepisy Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: **Dyrektywa 93/13**) sprzed trzydziestu lat, stosowanej do umów kredytowych zawartych w pierwszej dekadzie XXI wieku, podczas gdy równoległe polskie sądy powszechne wypracowały już własną praktykę załatwiania tego typu spraw.

Zachodzi zatem konieczność zmiany praktyki orzeczniczej, stawiając pod znakiem zapytania prawidłowość wcześniejszych prawomocnych wyroków w analogicznych do orzeczenia *Lubreczlik* stanach faktycznych. Sygnalizuje to zresztą TSUE w glosowanym wyroku, przyjmując, że: „Wymóg dokonywania takiej wykładni zgodnej obejmuje w szczególności obowiązek zmiany, w stosownych przypadkach, przez sądy krajowe utrwalonego orzecznictwa, jeżeli opiera się ono na wykładni prawa krajowego, której nie da się pogodzić z celami dyrektywy. Sąd krajowy nie może zatem ważnie stwierdzić, iż nie można dokonać wykładni przepisu prawa krajowego zgodnie z prawem Unii jedynie ze względu na to, że do tej pory niezmiennie interpretowano ten przepis w sposób niezgodny z prawem Unii”⁸.

Omawiane rozstrzygnięcie stanowi zatem kolejne potwierdzenie sformułowanej już wcześniej oceny, zgodnie z którą aktywność orzecznicza TSUE, jego „interpretacyjne interwencje” oraz „dynamiczna wykładnia prawa europejskiego”⁹ nie służą pewności prawa oraz stabilności stanu prawnego. Choć kwestia ta wykracza poza ramy niniejszej glosy – wyroki Trybunału skłaniają również do stawiania pytań o konsekwencję Trybunału, spójność tzw. „europejskiego prawa konsumenckiego” czy krytyczną ocenę wypowiedzi w piśmiennictwie, że w sprawach kredytów indeksowanych/denominowanych stanowisko TSUE jest jednoznaczne, panuje ugruntowana linia orzecznicza¹⁰, która nie budzi wątpliwości, a polskie sądy przyjęły rzekomo „europejski standard” konsumencki.

8 Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19.06.2025 r. w sprawie *Lubreczlik* (C-396/24), pkt 43.

9 R. Mańko, *Unfair terms in Swiss franc loans. Overview of European Court of Justice case law*, marzec 2021, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689361/EPRS_BRI\(2021\)689361_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689361/EPRS_BRI(2021)689361_EN.pdf) (dostęp: 18.03.2024 r.), s. 1 i n.

10 Na temat retoryczno-perswazyjnej funkcji argumentu z linii orzeczniczej m.in.: M. Romanowicz, *Utrwalona linia orzecznicza jako argument z (własnego) autorytetu sądowego* (w:) XVI Konferencja Wydziałowa: Rola orzecznictwa w systemie prawa, Warszawa 2015, s. 37; L. Leszczyński, *Precedens jako źródło rekonstrukcji normatywnej podstawy decyzji stosowania prawa* (w:) *Prawo a wartości. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Nowackiego*, red. I. Bogucka, Z. Tobor, Kraków 2003, s. 154; E. Bojanowski, *Utrwalona linia orzecznictwa (kilka uwag na marginesie orzecznictwa sądów administracyjnych)* (w:) *Między tradycją a przyszłością w nauce prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Bociowi*, red. J. Supernat, Wrocław 2009, s. 50.

II. NEGACJA „TEORII DWÓCH KONDYKCJI” PRZEZ TSUE

Wyrok wydano w sprawie pytań prejudycjalnych skierowanych przez Sąd Okręgowy w Krakowie, który połączył do wspólnego rozpoznania dwie sprawy z powództwa konsumentów przeciw bankowi. Krakowski Sąd Okręgowy wyraził wątpliwości co do zgodności orzecznictwa krajowego, opartego na zastosowaniu „teorii dwóch kondykcji”, z unijną Dyrektywą 93/13. Zdaniem polskiego sądu konsument byłby zobowiązany do zwrotu bankowi całości kwoty udzielonego kredytu, bez względu na to, czy konsument nie spłacał bankowi części tego kredytu, a nawet kwot ponad kwotę udzielonego kredytu. Z tego względu, zdaniem sądu, orzecznictwo polskich sądów stosujących „teorię dwóch kondykcji” jest sprzeczne z art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13.

Trybunał dostrzegł, że orzecznictwo polskiego Sądu Najwyższego, dotyczące zwrotu świadczeń z powodu nieważności umowy kredytowej, opiera się na tzw. „teorii dwóch kondykcji”. Wspomina o tym kilkakrotnie, rekonstruując dotychczas stosowany model orzekania przyjęty przez polskie sądy powszechne oraz Sąd Najwyższy¹¹. Jej istota polega na tym, że konsumentowi, jak i kredytodawcy przysługuje odrębne i niezależne od siebie prawo do zwrotu świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy. Tym samym każda ze stron może zatem żądać zwrotu zapłaconych kwot w pełnej wysokości bez względu na to, czy nadal pozostaje dłużnikiem drugiej strony i bez względu na wysokość własnego zadłużenia. Jednocześnie TSUE – przyjmując perspektywę sądu pytającego – wyraźnie wskazuje na wady takiego rozwiązania, sygnalizując zarówno dodatkowe koszty obciążające konsumenta, generowane ryzyko wystąpienia przez bank z roszczeniem na dużą kwotę (co oznacza *de facto* „penalizację konsumenta”), a także irracjonalne mnożenie postępowań sądowych dla spraw, które można załatwić w ramach jednego procesu¹².

Alternatywna wobec „teorii dwóch kondykcji” jest tzw. „teoria salda”. Zgodnie z tą teorią świadczenia nienależne stron należy rozpatrywać łącznie. Roszczenie o zwrot świadczenia przysługuje tylko tej stronie, która świadczyła więcej i tylko co do tej nadwyżki¹³. Rozliczenie oparte jest więc na różnicy między wyższym a niższym świadczeniem drugiej strony. Zgodnie z „teorią salda”, w razie stwierdzenia upadku umowy rozliczeń roszczeń banku i kredytobiorcy powinno się dokonać w jednym postępowaniu sądowym (odmiennie niż w przypadku „teorii dwóch kondykcji”). Rozliczenie świadczeń wg „teorii salda” nie stanowi alternatywnej ścieżki (instytucji) względem potrącenia¹⁴.

11 M.in. w pkt 26, 27, 30, 41 uzasadnienia głosowanego orzeczenia.

12 W kontekście poczynionych ustaleń – trudno dziwić się, że głosowane orzeczenie wywołało krytykę oraz próby jego reinterpretacji, bowiem negacja „teorii dwóch kondykcji” istotnie redukuje wynagrodzenie pełnomocników oraz kancelarii reprezentujących kredytobiorców.

13 Por. uzasadnienie uchwały SN z 16.02.2021 r. (III CZP 11/20), OSNC 2021/6, poz. 40.

14 Uzasadnienie uchwały SN z 16.02.2021 r. (III CZP 11/20), OSNC 2021/6, poz. 40.

Udzielając odpowiedzi na pytania polskiego sądu, TSUE dostrzegł, że art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie orzecznictwu sądów polskich, zgodnie z którym w przypadku gdy warunek umowy kredytu uznany za nieuczciwy prowadzi do upadku tej umowy, bank ma prawo żądać od kredytobiorcy-konsumenta zwrotu całej nominalnej kwoty udzielonego kredytu, niezależnie od kwoty spłat dokonanych przez konsumenta w wykonaniu tej umowy i niezależnie od pozostałej do spłaty kwoty.

Trybunał przyjął też, że art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż stoi on na przeszkodzie uregulowaniom krajowym, na mocy których w przypadku uznania przez konsumenta podniesionego przez przedsiębiorcę roszczenia o zwrot kwot wypłaconych w wykonaniu umowy kredytu uznanej za nieważną ze względu na zawarty w niej nieuczciwy warunek sąd rozpoznający sprawę jest zobowiązany z urzędu nadać wyrokowi uwzględniającemu to roszczenie rygor natychmiastowej wykonalności, o ile prawo krajowe nie pozwala temu sądowi na podjęcie wszelkich niezbędnych środków mających na celu ochronę konsumenta przed szczególnie szkodliwymi konsekwencjami, jakie może mieć wobec niego nadanie temu wyrokowi takiego rygoru.

III. KONSTRUKCJA ZWROTU NIENALEŻNEGO ŚWIADCZENIA: „TEORIA DWÓCH KONDYKCJI” A „TEORIA SALDA”

Z rozstrzygnięcia Trybunału płyną następujące wnioski. Po pierwsze, ustalił on zasadność stosowania „teorii salda” zarówno w przypadku roszczeń banku, jak i konsumenta (*a contrario*, podając w wątpliwość dopuszczalność orzekania zgodnie z „teorią dwóch kondykcji”). Potwierdził to następnie, niecały miesiąc później, Sąd Najwyższy, uzasadniając wydane postanowienie następująco: „Trybunał zakwestionował dominującą w judykaturze sądów krajowych zasadę dwóch kondykcji przy rozliczeniu wzajemnych świadczeń spełnionych przez strony na podstawie nieważnej umowy kredytowej”¹⁵. Dalej, przyjął on, iż: „Teoria salda powinna działać w stosunku do świadczeń zwrotnych obydwu stron, czyli nie tylko w odniesieniu do roszczenia zwrotnego konsumenta w stosunku do banku, ale także i roszczenia zwrotnego banku przeciwko konsumentowi”¹⁶. Po drugie, „teoria dwóch kondykcji” może jednak znaleźć zastosowanie w rozliczeniach roszczeń stron, gdy umowę kredytu z bankiem zawiera przedsiębiorca. Wyrok ws. Lubreczlik ma bowiem zastosowanie do relacji konsumenckich, w związku z Dyrektywą 93/13, nie daje wyraźnych wskazań co do możliwości stosowania rozliczeń zgodnie z teorią salda na linii przedsiębiorca–bank.

15 Uzasadnienie postanowienia SN z 9.07.2025 r. (I CSK 652/25), LEX nr 3892944.

16 Uzasadnienie postanowienia SN z 9.07.2025 r. (I CSK 652/25), LEX nr 3892944.

Postanowienie Sądu Najwyższego zapadło na kanwie wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 10.10.2024 r. (sygn. I A Ca 2123/23)¹⁷. Jakkolwiek orzeczenie to nie zostało opublikowane, to w przestrzeni medialnej jest przedstawiane jako oparte na „teorii salda”. Tym samym Sąd Najwyższy miał w ww. postanowieniu „utrzymać wyrok” wrocławskiego Sądu Apelacyjnego¹⁸.

Co więcej, 22.10.2025 r. Sąd Najwyższy wydał kolejne orzeczenie, w którym odniósł się do głosowanego orzeczenia Trybunału, stwierdzając, że „z powołanego orzeczenia można wyprowadzić wniosek, że teoria salda działa w obie strony (...) Teoria salda powinna działać w stosunku do świadczeń zwrotnych obydwu stron zarówno w odniesieniu do roszczenia zwrotnego konsumenta w stosunku do banku, jak i roszczenia zwrotnego banku przeciwko konsumentowi. Jest ona również korzystna dla konsumenta, nie narażając go przy tym na dodatkowe koszty procesu sądowego związane z roszczeniem zwrotnym banku”¹⁹.

Niezależnie od tego wspomnieć trzeba o oficjalnym komunikacie Ministerstwa Sprawiedliwości, który jest co prawda o wyważonej treści, ostrożny i nie wspomina wprost o „teorii salda” ani „teorii dwóch kondykcji” – to jednak akcentuje konieczność zmiany dotychczasowej praktyki oraz potrzebę rozstrzygania sporów frankowych w jednym postępowaniu: „19 czerwca 2025 r. Trybunał Sprawiedliwości wydał wyrok w polskiej sprawie C-396/24 *Lubrecznik*. (...) Treść wyroku kwestionuje ukształtowaną w orzecznictwie interpretację prawa i potwierdza prawidłowość założeń przyjętych przez Ministerstwo Sprawiedliwości w projekcie ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie rozpoznawania spraw dotyczących zawartych z konsumentami umów kredytu denominowanego lub indeksowanego do franka szwajcarskiego, o konieczności rozstrzygania sporów frankowych w jednym postępowaniu, co sprzyja pełnej realizacji konsumenckiego standardu ochrony, wynikającego z dyrektywy 93/13 i orzecznictwa TSUE”²⁰. Cytowane wyżej stanowisko pozostaje niewątpliwie w związku z – podejmowanymi przez Ministerstwo konsekwentnie – próbami usprawnienia wymiaru sprawiedliwości oraz ograniczenia liczby spraw „frankowych” w sądach powszechnych, ponieważ statystyki na poziomie pierwszej oraz drugiej instancji charakteryzują je jako postępowania o skali masowej²¹.

¹⁷ Niepubl.

¹⁸ Komunikat Związku Banków Polskich „Sąd Najwyższy odchodzi od teorii dwóch kondykcji na rzecz teorii salda – pierwsza interpretacja wyroku TSUE z 19.06.2025 r. (C-396/24)” z 24.07.2025 r., źródło: ZBP – Sąd Najwyższy odchodzi od teorii dwóch kondykcji na rzecz teorii salda – pierwsza interpretacja wyroku, dostęp: 24.07.2025 r.

¹⁹ Uzasadnienie postanowienia SN z 22.10.2025 r. (I CSK 812/25), LEX nr 3931483.

²⁰ Wyrok TSUE w sprawach frankowych, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/wyrok-tsue-w-sprawach-frankowych>, dostęp: 24.07.2025 r.

²¹ Sprawy frankowe: spadek liczby pozwów i poprawa efektywności sądów, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/sprawy-frankowe-spadek-liczby-pozwow-i-poprawa-efektywnosci-sadow>, dostęp: 24.07.2025 r.

Należy jednak odnotować pogląd przeciwny względem postanowienia SN, mianowicie jakoby wyrok *Lubreczlik* miał jedynie modyfikować „teorię dwóch kondykcji”, a więc judykat „TSUE nie oznacza przywrócenia teorii salda”. Zdaniem Autora sąd krajowy powinien *ex officio* uwzględnić wysokość wpłat dokonanych przez konsumenta i zasądzić na rzecz przedsiębiorcy jedynie ewentualną nadpłatę²². Ramy niniejszego artykułu nie pozwalają na szerszą polemikę z tym poglądem, lecz ograniczyć się można do kilku argumentów. Przede wszystkim: perspektywa zaprezentowana przez sąd pytający, opowiadający się za sprzecznością praktyki polskich sądów stosujących „teorię dwóch kondykcji” z Dyrektywą 93/13, przyjęta następnie (i częściowo powtórzona) przez TSUE w głosowanym orzeczeniu – pozwala sformułować pogląd o **jednoznacznym zanegowaniu przez TSUE stosowanego dotychczas modelu „dwóch kondykcji”**. Ponadto TSUE nie wypowiada się na temat konieczności modyfikacji „dwóch kondykcji” „jednostronnie”, tj. jedynie w kierunku prokonsumenckim czy „złagodzenia bierności konsumenta”, lecz wyraźnie zaznacza m.in. „zwielokrotnienie postępowań, a zatem na dodatkowe koszty dla tego konsumenta”, „zmniejszenie kwoty kosztów postępowania” oraz konieczność „przywrócenia rzeczywistej równowagi między wzajemnymi prawami i obowiązkami stron umowy”. W końcu trudno polemizować z faktem, że Sąd Najwyższy w wyżej wskazanym uzasadnieniu postanowienia z 9.07.2025 r. *expressis verbis* wskazał, że TSUE „zakwestionował dominującą w judykaturze sądów krajowych zasadę dwóch kondykcji”. Należy więc oczekiwać możliwej zmiany linii orzeczniczej sądów wyższych instancji na rzecz „teorii salda”.

IV. KONSEKWENCJE PROCEDURALNE WYROKU TSUE

Rozważania co do znaczenia procesowego wyroku *Lubreczlik*, stanowiącego podstawę postanowienia SN z 9.07.2025 r., należy zacząć od ustalenia, czy i w jakim stopniu orzeczenia te wiążą sądy niższych instancji. W dalszej kolejności można przejść do rozważań *stricto* procesowych.

• Związanie sądów niższych instancji wyrokiem *Lubreczlik*

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej dokonuje wiążącej sądy krajowe wykładni prawa UE²³. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego, bazujące na wyroku *Lubreczlik*, jest postanowieniem. Nie stanowi zatem odpowiednika uchwały SN. Gdyby jednak polski Sąd Najwyższy zdecydował się na podjęcie takiej uchwały, nadając jej moc zasady prawnej, mogłaby ona wiązać jedynie poza zakresem prawa unijnego (tu: Dyrektywy 93/13)²⁴. Zasada efektywności wpływa zatem na moc wiążącą orzeczeń TSUE, rozciągając związaną dokonaną przez niego wykładnię na inne sprawy krajowe

22 Ł. Węgrzynowski, Czy TSUE przywrócił teorię salda? Omówienie wyroku TS z dnia 19 czerwca 2025 r., C-396/24 (*Lubreczlik*), LEX, pkt 2.

23 D. Miąsik, *Zasady i prawa podstawowe. System Prawa Unii Europejskiej*, Warszawa 2022, t. 2, Legalis, Nb. 14.

24 D. Miąsik, *Zasady...*, Nb. 12.

niż ta, w której wystąpiono²⁵. Zasada ta warunkuje również realizację bezpośredniego skutku i prymatu prawa unijnego nad prawem krajowym²⁶.

Glosowane orzeczenie, podobnie jak oparte na nim lipcowe postanowienie Sądu Najwyższego, powinno faktycznie zmienić optykę polskich sądów. Jakkolwiek orzecznictwo sądowe nie jest formalnie źródłem powszechnie obowiązującego prawa w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP, to jednak stanowi ono część systemu prawnego, do którego należą wszystkie komunikaty odnoszące się do prawa, m.in. tekst przepisu, orzeczenie sądowe, doktrynalny komentarz do jednego i drugiego, pismo procesowe, umowa, jak i komunikacja pomiędzy profesjonalistami, profesjonalistami i laikami, i samymi laikami²⁷. Elementy te przenikają się wzajemnie w sposób nieformalny²⁸. Orzeczenia nie stanowią formalnie źródła prawa, jednak w pewnych warunkach stabilna linia orzecznicza sądów oparta na pewnym przepisie – zwłaszcza gdy jest to linia wynikająca z uchwał SN lub NSA – kształtuje treść normy wynikającej z takiego przepisu²⁹.

Konsekwencją powyższych założeń powinno być związanie polskich sądów państwowych wyrokiem TSUE ws. C-396/24 w zakresie, w jakim udzielił on odpowiedzi na pytania prejudycjalne Sądu Okręgowego w Krakowie.

Uwzględnił to w swoich rozważaniach Sąd Okręgowy w Krakowie, (1) potwierdzając zastosowanie „teorii salda” z powołaniem się na wyrok *Lubreczlik*, (2) uznając, że wykluczenie przez TSUE rozliczenia wg „teorii dwóch kondykcji” obejmuje roszczenia przedsiębiorcy przeciw konsumentowi, ale też konsumenta przeciwko przedsiębiorcy³⁰, (3) powrót do rozliczania wg „teorii salda” nie jest sprzeczny z Dyrektywą 93/13, w szczególności nie prowadzi to do rzekomego pokrzywdzenia konsumenta przez pozbawienie go prawa do odsetek za opóźnienie naliczanych od daty doręczenia wezwania do zapłaty od całej kwoty świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej umowy³¹.

Jednakże, już po wyroku *Lubreczlik*, Sąd Apelacyjny w Warszawie przyjął, iż nie ma podstaw do rozszerzającej wykładni tego rozstrzygnięcia TSUE, ponieważ „teoria dwóch kondykcji” ma moc zasady prawnej w rozumieniu art. 87 ust. 1 ustawy o Sądzie

25 D. Miąsik, *Zasady...*

26 A. Marcisz-Dynia, *Efektywność prawa Unii Europejskiej w praktyce – wybrane zagadnienia*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza” 2018/102, s. 187.

27 A. Gross, *Rola precedensu w porządku prawa stanowionego w Polsce – wprowadzenie do problematyki*, „Acta Iuris Stetiniensis” 2022/2, s. 118.

28 A. Gross, *Rola...*

29 M. Wiącek, komentarz do art. 87 (w:) *Konstytucja RP. Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, t. 2, Nb 38.

30 Zatem należy zastosować „teorię salda” w „obu kierunkach”.

31 Wyrok SO w Krakowie z 2.07.2025 r. (I C 2767/23), niepubl.

Najwyższym³². Należałoby zatem albo odstąpić od ww. zasady prawnej, albo dopuścić ingerencję ustawodawcy. Ostatecznie sąd ten przyjął, że wyrok *Lubreczlik* jedynie „modyfikuje” „teorię dwóch kondykcji” względem konsumenta pozwanego przez bank³³.

Ramy niniejszej publikacji nie pozwalają na szerszą ocenę zasadności rozstrzygnięcia warszawskiego Sądu Apelacyjnego, jednak należy zasygnalizować, iż jest ono nietrafne. Po pierwsze, sąd ten jednak dostrzegł i analizował wyrok TSUE z 19.06.2025 r. Po drugie – w świetle powyższego – unijna zasada efektywności nakazuje sądom krajowym respektowanie wyroków TSUE w zakresie, w jakim dokonują one wykładni prawa UE³⁴. Dokładnie to było bowiem przedmiotem badania Trybunału w wyroku *Lubreczlik*. Po trzecie, zasady prawne sformułowane przez Sąd Najwyższy nie mogą stanowić nadrzędnej interpretacji prawa unijnego wobec tej, której dokonuje TSUE. Ergo, naszym zdaniem nawet jeśli Sąd Apelacyjny w Warszawie nie znalazł podstaw do zastosowania ustaleń zawartych w postanowieniu SN z 9.07.2025 r., to nie powinien zignorować wyroku TSUE C-396/24 ws. *Lubreczlik* z 19.06.2025 r.

Oczywiście rolę Trybunału nie była ocena abuzywności postanowień ani tym bardziej ważności umów kredytowych, zawartych między bankiem a konsumentami. Trybunał nie badał również wprost umów zawieranych przez banki z konsumentami w kontekście zasady swobody umów (art. 385¹ § 1 k.c.). Trybunał przytoczył również stanowisko krakowskiego sądu, że w przypadku nieważnej umowy kredytu kwestia potrącenia wzajemnych wierzytelności banku i konsumenta mogłaby być rozwiązana poprzez złożenie skutecznego oświadczenia o potrąceniu (art. 499 k.c.). Zarazem nieskuteczne oświadczenie konsumenta o potrąceniu może prowadzić do multiplikacji postępowań sądowych i wzrostu kosztów dochodzenia roszczeń po stronie konsumenta. Kwestie te będą zatem przedmiotem rozstrzygnięcia *in concreto* przez sądy powszechne.

Ewentualność ignorowania przez polskie sądy powszechne wyroku *Lubreczlik* może oznaczać naruszenie przepisów powszechnie obowiązującego w Polsce prawa; może to stanowić odpowiedni zarzut apelacyjny czy kasacyjny. Naruszenia mogą obejmować art. 91 ust. 3 Konstytucji RP, art. 4 ust. 3 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE), art. 267 TFUE.

• Skutki procesowoprawne judykatu *Lubreczlik*

„Teoria salda” i „teoria dwóch kondykcji” zdają się w dalszym ciągu – niesłusznie – pozostawać względem siebie konkurencyjne w orzecznictwie. W powołanym orzeczeniu Sąd Najwyższy wskazał jednak na korzyści płynące z zastosowania „teorii salda”: (1) brak dodatkowych kosztów dla konsumenta w postaci kosztów procesu sądowego związanego z roszczeniem zwrotnym banku, (2) przyjęcie tej teorii również

32 Co potwierdzają uchwały SN: z 16.02.2021 r. (III CZP 11/20), OSNC 2021/6, poz. 40 i z 7.05.2021 r. (III CZP 6/21), OSNC 2021/9, poz. 56, z 25.04.2024 r. (III CZP 25/22), OSNC 2024/12, poz. 118.

33 Zob. uzasadnienie wyroku SA w Warszawie z 8.07.2025 r. (I ACa 2199/24), LEX nr 3894491.

34 W wyroku *Lubreczlik* Trybunał dokonywał oceny zgodności polskiego orzecznictwa i ustawodawstwa z Dyrektywą.

wobec roszczeń banków pozwala uniknąć możliwych komplikacji procesowych i materialnoprawnych³⁵. Również w piśmiennictwie wskazuje się na zasadność rozliczania roszczeń z nieważnej umowy kredytu według „teorii salda” ze względów racjonalności i ekonomii procesowej w toku jednego procesu³⁶.

Wyrok *Lubreczlik* potwierdził zasadność dokonywania rozliczeń wg „teorii salda”. Jej zastosowanie jest możliwe w następujących przypadkach:

1. sąd łączy do wspólnego rozpoznania sprawy z powództwa konsumenta o zwrot kwot zapłaconych bankowi z tytułu nieważnej umowy kredytu oraz sprawy z powództwa banku przeciw konsumentowi o zwrot kwot wypłaconych konsumentowi przez bank³⁷;
2. bank występuje przeciw konsumentowi z powództwem wzajemnym we wcześniej zainicjowanej przez konsumenta sprawie³⁸;
3. bank podnosi zarzut potrącenia w sprawie z powództwa konsumenta.

Przypadek pierwszy, czyli połączenie spraw na podstawie art. 219 k.p.c. Jest ono możliwe, m.in. gdy występuje między sprawami związek faktyczny (dla rozstrzygnięcia danych spraw trzeba przeprowadzić przynajmniej niektóre te same dowody co do tych samych okoliczności) lub prawny (należy ustalić stosunki prawne łączące różne podmioty)³⁹. „Oddzielne sprawy” w rozumieniu art. 219 ustawy procesowej nie muszą dotyczyć tych samych stron, lecz sprawy muszą toczyć się przed tym samym sądem i należeć do tego samego trybu postępowania⁴⁰. Jesteśmy zdania, że w przypadku, o którym mowa w pkt. 1 powyżej, sprawy nadają się do wspólnego rozpoznania.

Przypadek drugi, a więc powództwo wzajemne, o którym mowa w art. 192 pkt 2 k.p.c., gdy zachodzi związek między obiema sprawami⁴¹.

Przypadek trzeci to możliwy zarzut potrącenia, o którym mowa w art. 203¹ k.p.c. Ze względu na złożoną problematykę zagadnienia, wobec niemożności wyczerpania tej problematyki w niniejszym artykule, kwestie związane z potrąceniem zostaną jedynie

35 Postanowienie SN z 9.07.2025 r. (I CSK 652/25): „konsument mając prawomocny wyrok oparty na teorii dwóch kondycji mógłby prowadzić egzekucję, zaś bank (dochoząc zwrotu kapitału) zmuszony byłby do odliczenia kwoty z prawomocnego wyroku zapadłego w sprawie z powództwa konsumenta przeciwko bankowi, nie mogąc w tej części uzyskać tytułu egzekucyjnego, zaś wyjście z tej sytuacji mogłoby nastąpić jedynie poprzez podniesienie przez bank zarzutu potrącenia, a następnie wystąpienie z powództwem przeciwegzekucyjnym, co jednak i tak generowałoby potrzebę kolejnego procesu przeciwko konsumentowi i kosztów z tym związanych”.

36 Ł. Wydra, *Teoria...*

37 Najwyraźniej taki przypadek miał miejsce na tle sprawy *Lubreczlik* (zob. pkt 21 wyroku).

38 Zob. *Lubreczlik*, pkt 22.

39 J. Górowski, komentarz do art. 219 (w:) *Kodeks postępowania cywilnego*, t. 2, *Komentarz do art. 205(1)–424(12)*, red. A. Marciniak, Warszawa, 2019, Legalis, Nb 7.

40 K. Grzesiowski, *Orzeczenia sądowe* (w:) *System Postępowania Cywilnego*, red. A. Góra-Błaszczkowska, P. Osowy, Warszawa 2025, t. 4, rozdział 3, Legalis, Nb 2.

41 M. Jędrzejewska, K. Weitz, komentarz do art. 192 (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, *Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX, pkt 17.

zasygnalizowane⁴². Zarzut potrącenia stanowi bowiem środek zaczepno-obronny, będący czynnością procesową wywołującą skutki na płaszczyźnie prawa materialnego⁴³. Opisują go dwa ujęcia: *sensu stricto* (kształtujący) i *sensu largo*, nawiązujący do wcześniejszego oświadczenia materialnoprawnego o potrąceniu⁴⁴. Zarzut, o którym mowa w ww. przepisie, ma wyłącznie charakter procesowy⁴⁵. Materialnoprawną podstawę (a zarazem przedmiot) zarzutu potrącenia, jako czynności procesowej w formie procesowego oświadczenia wiedzy, stanowi czynność prawna w postaci oświadczenia woli o potrąceniu⁴⁶. W aspekcie procesowym podniesienie zarzutu potrącenia jako czynność procesowa wiąże się z potrąceniem w sensie materialnoprawnym. Pozwany ma więc wolę wywołania skutków przewidzianych w art. 498 k.c. Zgłoszone przed sądem żądanie oddalenia powództwa ze względu na umorzenie wierzytelności powoda przez potrącenie w sposób dostateczny – w rozumieniu art. 60 k.c. – uzewnętrznia wolę potrącenia. Gdy pozwany przed sądem powołuje się na fakt potrącenia, to w braku uprzedniego oświadczenia o potrąceniu takie oświadczenie wywołuje również skutek materialnoprawny⁴⁷. W przypadku umów dot. tzw. „kredytów frankowych” wierzytelności obu stron obejmują roszczenia o zwrot świadczeń nienależnych spełnionych w wykonaniu tej samej nieważnej umowy kredytu; wynikają one z tego samego stosunku prawnego – w obu wypadkach są to wierzytelności o zwrot świadczeń nienależnych spełnionych w wykonaniu tej samej nieważnej umowy⁴⁸.

Generalnie przyjmuje się, że możliwe jest złożenie oświadczenia procesowego (wniosku) o rozliczenie wzajemnych roszczeń wg „teorii salda”⁴⁹. Nie jest to jednak konieczne⁵⁰. Skłaniamy się ku drugiej koncepcji, bowiem – co jest skutkiem wyroku ws. *Lubreczlik* – rozliczenie wg „teorii salda” powinno następować *ex officio*.

Nieco inaczej wygląda kwestia potrącenia wierzytelności. Gdy strona nie podniesie zarzutu potrącenia, brak podstaw do rozliczenia wg „teorii salda”. W kwestii

42 Materii tej poświęcono m.in. monografie: A. Olasia, *Zarzut potrącenia w procesie cywilnym*, Warszawa 2021, Ł. Błaszczaka, *Zarzut potrącenia w procesie cywilnym (art. 2031 k.p.c.)*, Warszawa 2019. Wartościowy materiał stanowi również praca magisterska P. Bednarskiego, *Dopuszczalność zarzutu potrącenia w procesie cywilnym*, Warszawa 2023, napisana pod kierunkiem naukowym T. Zembrzuskiego, źródło: Mgr-Bednarski.pdf, dostęp: 1.08.2025 r.

43 Ł. Błaszczak, Czy zgłoszenie zarzutu potrącenia (art. 203(1) Kodeksu postępowania cywilnego) może nastąpić na podstawie pełnomocnictwa procesowego, czy konieczne jest dysponowanie pełnomocnictwem materialnym?, „Palestra” 2021/10, s. 105.

44 S. Cieślak, Ograniczenie dopuszczalności zgłoszenia zarzutu potrącenia (w:) *System Prawa Procesowego Cywilnego*, t. 2, cz. 4, *Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, red. S. Cieślak, Warszawa 2023, LEX, pkt 7.4.4.3.

45 Postanowienie SN z 9.01.2025 r. (I CSK 2280/24), Legalis nr 3166371.

46 A. Olaś, *Podsumowanie* (w:) *Zarzut potrącenia w procesie cywilnym...*, Nb. 2.

47 A. Olaś, komentarz do art. 203¹ (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. P. Ryłski, A. Olaś, Warszawa 2024, Legalis, Nb. 185.

48 Por. uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 24.04.2025 r. (XXVIII C 24434/22), LEX nr 3895203, wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z 19.12.2024 r. (I C 256/24), LEX nr 3855542.

49 Zob. uzasadnienie wyroku SA w Warszawie z 8.07.2025 r. (I ACa 2199/24) (...).

50 Por. uzasadnienie postanowienia SN z 9.07.2025 r. (I CSK 652/25) (...) *a contrario*.

potrącenia warunkiem powstania roszczenia zwrotnego konsumenta, jak i przedsiębiorcy (banku), konieczne jest wezwanie dłużnika do spełnienia świadczenia; aby skutecznie podnieść zarzut potrącenia, objęta nim wierzytelność musi być wymagalna (art. 498 k.c.). Bank musi jednoznacznie oświadczyć, że stawia swą wierzytelność w stan wymagalności, a także przedstawia ją do potrącenia z wierzytelnością konsumenta⁵¹. Normatywnie, ostatecznie nie ma znaczenia, która ze stron procesu złoży materialnoprawne oświadczenie o potrąceniu (bank czy konsument). Jednak rygoryzm procesowy, wynikający z art. 203¹ k.p.c., ma zastosowanie do zarzutu potrącenia (w znaczeniu procesowym)⁵².

W kontekście rozkładu ciężaru dowodu przy podniesieniu zarzutu potrącenia, *in genere*, strona pozwana jest obciążona określonymi ciężarami procesowymi: ciężarem przytoczenia (art. 6 § 2 k.p.c.) oraz ciężarem udowodnienia wierzytelności objętej zarzutem potrącenia (art. 6 k.c. i art. 232 zd. 1 k.p.c.). Strona przeciwna będzie kwestionować wszystkie te fakty⁵³ (również w oparciu o art. 6 k.c. i art. 232 zd. 1 k.p.c.).

Strony mają możliwość poparcia swych twierdzeń dowolnymi środkami dowodowymi, o których mowa w ustawie procesowej (art. 243¹ – 309 k.p.c.), z uwzględnieniem specyfiki każdego z nich⁵⁴.

V. PODSUMOWANIE

Wyrok TSUE z 19.06.2025 r. ws. C-396/24 (*Lubreczlik*) już teraz można uznać za rozstrzygnięcie przełomowe. Judykat „przełamuje” dotychczasową praktykę orzekania o wzajemnych roszczeniach banku i konsumenta w tzw. „sprawach frankowych” zgodnie z tzw. „teorią dwóch kondycji”, usankcjonowaną w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Na kanwie wyroku *Lubreczlik* również Sąd Najwyższy wypowiedział się aprobująco co do możliwości zastosowania tzw. „teorii salda”, alternatywnej wobec „dwóch kondycji” w tego typu sprawach. Należy założyć, że krajowe sądy powszechne będą stopniowo zmieniać kierunek orzeczniczy (jak to uczynił już np. Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 2.07.2025 r., I C 2767/23). Tym samym rozstrzygnięcia analogiczne do wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 8.07.2025 r., I ACa 2199/24 z czasem będą coraz rzadsze.

Akcentowana w piśmiennictwie zasadność stosowania „teorii salda” pozwoli na zapewnienie lepszej ochrony konsumentów i niższe koszty dochodzenia przez nich

51 Postanowienie SN z 21.11.2024 r. (I CSK 1354/24), LEX, nr 3786894.

52 Postanowienie SN z 9.01.2025 r. (I CSK 2280/24) (...).

53 Ł. Błaszczak, *Wierzytelność stwierdzona wyrokiem sądu polubownego lub ugodą zawartą przed tym sądem jako podstawa zarzutu potrącenia w świetle znolizowanego art. 203(1) § 1 pkt 1 k.p.c.*, „Palestra” 2023/8, s. 166–167.

54 Zbyteczny wydaje się np. dowód z badania krwi.

praw na drodze sądowej. W skali społecznej pozwoli to na zmniejszenie liczby spraw sądowych o tzw. „genezie frankowej”.

Pozostaje żywić przekonanie, że jak najszybciej zostanie ukształtowany i upowszechniony kierunek orzecznictwa oparty na wyroku *Lubreczlik*.

Z powyższych względów uznajemy to rozstrzygnięcie za trafne, a niniejsza glosa ma charakter aprobujący.

adw. dr Łukasz Wydra

Adwokat, doktor nauk prawnych, pracownik w Katedrze Prawa Cywilnego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Advocate, Doctor of Laws, employee of the Department of Civil Law at the Faculty of Law and Administration, University of Warsaw

r. pr. dr hab. Krzysztof Koźmiński, prof. ucz.

Radca prawny, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik Zakładu Ekonomicznej Analizy Prawa, kierownik Centrum Oceny Skutków Regulacji Uniwersytetu Warszawskiego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Attorney at law, University of Warsaw professor, Head of the Chair Group of Economic Analysis of Law, and Director of the Centre for Regulatory Impact Assessment at the Faculty of Law and Administration, University of Warsaw.

ABSTRACT

Keywords: *judgment, CJEU, balance theory (theoria saldi), two-claims theory (theoria duarum conditionum), Supreme Court*

**Settling an invalid loan agreement based on the balance theory.
Commentary on the CJEU judgment
of 19 June 2025 in *Lubreczlik*, Case C-396/24**

This commentary discusses the impact of the judgment of the Court of Justice of the European Union delivered in Case C-396/24 *Lubreczlik* on 19 June 2025. This judgment should play a key role in shaping the case law concerning

mutual settlements between banks and borrowers, arising from invalidated loan agreements. The first Polish judgments based on this CJEU's judgment are already being issued. In effect, the Court has endorsed a departure from the previously dominant "two-claims theory" (*theoria duarum condictionum*) in favour of the "balance theory" (*theoria saldi*), which reduces the duration of proceedings and is more cost-effective in practice.

Bibliografia

1. **Bednarski Przemysław**, *Dopuszczalność zarzutu potrącenia w procesie cywilnym*, Warszawa 2023
2. **Błaszczak Łukasz**, Czy zgłoszenie zarzutu potrącenia (art. 203(1) Kodeksu postępowania cywilnego) może nastąpić na podstawie pełnomocnictwa procesowego, czy konieczne jest dysponowanie pełnomocnictwem materialnym?, „Palestra” 2021/10
3. **Błaszczak Łukasz**, Wierzytelność stwierdzona wyrokiem sądu polubownego lub ugodą zawartą przed tym sądem jako podstawa zarzutu potrącenia w świetle znowelizowanego art. 203(1) § 1 pkt 1 k.p.c., „Palestra” 2023/8
4. **Błaszczak Łukasz**, *Zarzut potrącenia w procesie cywilnym (art. 203¹ k.p.c.)*, Warszawa 2019
5. **Bojanowski Eugeniusz**, *Utrwalona linia orzecznictwa (kilka uwag na marginesie orzecznictwa sądów administracyjnych) (w:) Między tradycją a przyszłością w nauce prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Janowi Bociowi*, red. J. Supernat, Wrocław 2009
6. **Cieślak Sławomir**, *Ograniczenie dopuszczalności zgłoszenia zarzutu potrącenia (w:) System Prawa Procesowego Cywilnego, t. 2, cz. 4, Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowania odrębne. Postępowania przyspieszone*, red. S. Cieślak, Warszawa 2023, LEX
7. **Górowski Jan** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego, t. 2, Komentarz do art. 205(1)–424(12)*, red. A. Marciniak, Warszawa 2019, Legalis, komentarz do art. 219
8. **Gross Andrzej**, *Rola precedensu w porządku prawa stanowionego w Polsce – wprowadzenie do problematyki*, „Acta Iuris Stetiniensis” 2022/2
9. **Grzesiowski Krzysztof** (w:) *System Postępowania Cywilnego, t. 4, Orzeczenia sądowe*, red. A. Góra-Błaszczkowska, P. Osowy, Warszawa 2025, Legalis
10. **Jabłoński Michał, Koźmiński Krzysztof**, *Bankowe kredyty waloryzowane do kursu walut obcych w orzecznictwie sądowym*, Warszawa 2018

11. **Jabłoński Michał, Koźmiński Krzysztof**, *Interwencja legislacyjna jako propozycja rozwiązania problemu tzw. kredytów frankowych: wybrane aspekty teoretyczne i praktyczne*, „Studia Iuridica Stetinensis” 2022/2, s. 141–157
12. **Jabłoński Michał, Koźmiński Krzysztof**, *Otoczenie prawne sektora bankowego w Polsce. Degradacja stanu prawnego oraz jej skutki*, Warszawa 2024
13. **Jędrzejewska Maria, Weitz Karol** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, *Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX, komentarz do art. 192
14. **Koźmiński Krzysztof**, *Bank loans denominated and indexed to foreign currency – a Polish, Ukrainian or Europe-wide problem?*, „Studia Iuridica” 2017/71, s. 117–135
15. **Koźmiński Krzysztof**, *Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawach kredytów frankowych – uwagi krytyczne*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2024/4, s. 4–11
16. **Koźmiński Krzysztof**, *Parodia prawa konsumenckiego*, „Rzeczpospolita” z dnia 20.02.2023 r.
17. **Koźmiński Krzysztof**, *Prawo zamiast ideologii, czyli o wyroku Sądu Najwyższego w sprawie CHF*, „Dziennik Gazeta Prawna” z 20.05.2020 r.
18. **Koźmiński Krzysztof**, *Trwała bezskuteczność klauzuli abuzywnej. Glosa do uchwały (7) Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21)*, „Monitor Prawa Bankowego” 2023/3, s. 51–64
19. **Leszczyński Leszek**, *Precedens jako źródło rekonstrukcji normatywnej podstawy decyzji stosowania prawa* (w:) *Prawo a wartości. Księga jubileuszowa Profesora Józefa Nowackiego*, red. I. Bogucka, Z. Tobor, Kraków 2003
20. **Mańko Rafał**, *Unfair terms in Swiss franc loans. Overview of European Court of Justice case law*, Marzec 2021, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689361/EPRS_BRI\(2021\)689361_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689361/EPRS_BRI(2021)689361_EN.pdf) (dostęp: 18.03.2024 r.)
21. **Marcisz-Dynia Anna**, *Efektywność prawa Unii Europejskiej w Praktyce – wybrane zagadnienia*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego. Seria Prawnicza” 2018/102
22. **Miąsik Dawid**, *Zasady i prawa podstawowe. System Prawa Unii Europejskiej*, Warszawa 2022, t. 2, Legalis
23. **Ołaś Andrzej** (w:) *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. P. Rylski, A. Ołaś, Warszawa 2024, Legalis, komentarz do art. 203¹
24. **Ołaś Andrzej**, *Zarzut potrącenia w procesie cywilnym*, Warszawa 2021
25. *Procesy frankowe w Polsce po wyroku TSUE w sprawie C-260/18*, red. M. Jabłoński, K. Koźmiński, Warszawa 2020
26. **Romanowicz Marcin**, *Utrwalona linia orzecznicza jako argument z (własnego) autorytetu sądowego* (w:) *XVI Konferencja Wydziałowa: Rola orzecznictwa w systemie prawa*, Warszawa 2015
27. **Rudnicki Jan**, *Wyrok TSUE w sprawie Dziubak a trendy i zjawiska kształtujące współczesne prawo prywatne* (w:) *Procesy frankowe w Polsce po wyroku TSUE w sprawie C-260/18*, red. M. Jabłoński, K. Koźmiński, Warszawa 2020

28. **Węgrzynowski Łukasz**, *Czy TSUE przywrócił teorię salda? Omówienie wyroku TS z dnia 19 czerwca 2025 r., C-396/24 (Lubreczlik)*, LEX 2025
29. **Wiącek Marcin** (w:) *Konstytucja RP. Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Warszawa 2016, t. 2
30. **Wydra Łukasz**, *Teoria salda lepsza od dwóch kondykcji*, „Rzeczpospolita” z 2.10.2024 r., źródło: Łukasz Wydra, *W sporach frankowiczów pomogłoby orzekanie o wzajemnych roszczeniach* – rp.pl